

Moucha v pavučině

Kariéra Jiřího Hoška v komunistickém ministerstvu vnitra

► Milan Bárta

Jiří Hošek je příkladem člověka, který se po druhé světové válce aktivně podílel na budování komunistické bezpečnosti. V padesátých letech se stal obětí systému, který pomáhal vytvářet, a jen o vlásek unikl vězení. V šedesátých letech se pak v důsledku vlastních prožitků podílel na snahách o reformování bezpečnostního aparátu, které vyvrcholily v roce 1968. Po invazi vojsk Varšavské smlouvy a nástupu normalizace byl propuštěn ze služeb ministerstva vnitra a dostal se pod kontrolu svých bývalých kolegů. Jeho osud je zajímavý i proto, že patřil do úzkého okruhu lidí, který kolem sebe shromáždil Josef Pavel, jedna ze stěžejních osob poválečné československé bezpečnosti.

Začátky

Jiří Hošek spatřil světlo světa 9. srpna 1922 v Praze-Vršovicích. Otec, třiatřicetiletý Josef Hošek, pocházel z početné katolické hornické rodiny z Březových Hor, za první světové války se dostal do srbského zajetí, přežil pochod k moři a posléze vstoupil do československých legií ve Francii. Po válce vystřídal řadu profesí – pracoval jako úředník, účetní i uvaděč v biografu. Jeho o dva roky starší žena Marie, rozená Karpelesová, se narodila v početné chudé židovské rodině ve Voticích. Oba rodiče ovšem nebyli nijak nábožensky aktivní, matka zůstávala ve věcech víry mírná, otec dokonce v důsledku prožitých válečných hrůz projevoval až militantní averze k jakémukoliv náboženství. V úředních dokumentech oba uváděli, že jsou bez vyznání.¹ Snad pro poměrně vysoký věk, ve kterém měli prvního syna, zůstal Jiří jejich jediným dítětem.

Na své dětství později Jiří Hošek vzpomínal s láskou.² Vychodil obecnou pětitřídku a poté nastoupil na osmileté reálné gymnázium ve Vršovicích. Již v té době se projevil jeho značný intelekt; během studia si přivydělával příležitostnými překlady, doučováním a vypracováváním úkolů pro spolužáky. Studium mu nepříjemným způsobem narušilo narůstání antisemitismu v době druhé republiky a na počátku války.³ Současně se učil, jak později uváděl, „kinooperátorem“ a radiomechanikem v biografu Vyšehrad v Praze, kde pracoval jeho otec (po okupaci však nedostal výuční list). Nezanedbával

1 Archiv Pavla Hoška, Paměti Jiřího Hoška, s. 3.

2 Více viz HOŠEK, Jiří – HOŠEK, Pavel: *Těžko se mi o tom mluví...* In: Zpravodaj společnosti křesťanů a Židů, č. 46, Společnost křesťanů a Židů, Praha 2002, s. 24–27.

3 Tamtéž, s. 25.

ani další stránky života, vstoupil do Sokola, Skautu, v roce 1938 odjel s kamarády na měsíční tramp do Jugoslávie.⁴

Po složení zkoušky dospělosti v květnu 1941 se urychleně pokusil sehnat zaměstnání, protože mu jinak hrozilo pracovní nasazení v německé říši, v horším případě sběrný tábor pro Židy. Několik zaměstnání musel opustit poté, co vyšel najevo jeho poloviční židovský původ. Útočiště našel v únoru 1942 u firmy František Utěšil, zabývající se výrobou krátkých reklamních filmů. Zde se mu hodily zkušenosti získané v biografu Vyšehrad. Oficiálně pracoval jako úředník a současně neoficiálně jako „pomocník pro všechno“ (později někdy psal, že tu působil jako asistent režie, jindy, že jen vypomáhal); vzpomínal, že byl jediným zaměstnancem firmy. V lednu roku 1943 však František Utěšil ukončil činnost svého podniku (není jasné, zda dobrovolně nebo na nátlak německých úřadů, Jiří Hošek v jednom ze svých životopisů uvádí, že majitel odmítl vyrábět propagační filmy pro Němce).

Jisté je, že Jiří Hošek byl na počátku roku 1943 povolán na práci do Německa do továrny na výrobu klišu, přímo v hlavním městě Berlíně. Za pokus o útěk byl nakrátko zařazen do trestního tábora Wilhelmshagen. Asi po roce se část podniku přesunula z Berlína do Duchcova v tehdejších Sudetech, kde bylo hledáno útočiště před nálety.

Č e s t n é p r o h l á š e n í .

Já, níže podepsaný prohlašuji místopřísežně, že jsem za okupace byl pražským pracovním úřadem nasezen na nucené práce do Německa. Pracoval jsem od ledna 1943 u továrny na kliš GLUTINA Berlin SW 68 , Stallschreiber strasse 30. Od ledna do prosince 1944 jsem pracoval přechodně jako brusič u bývalé firmy VICHR & spol. v Duchcově v býv. Sudetech. Od prosince 1944 do března 1945 jsem byl opět přidělen k původní firmě GLUTINA.

Pracovní knížku z té doby nemám, shořela mi se všemi věcmi v Berlíně po bombardování, po kterém jsem z Berlína uprchl.

Byl jsem tedy nepřetržitě zaměstnán od ledna 1943 do března 1945.

Jsem si vědom své odpovědnosti za pravdivost všech údajů v tomto Čestném prohlášení.

V Praze, dne 31. III. 1961.

Jiří Hošek
nar. 9.8.1922
bytem Praha 7.
tř. obránců míru 78.

Hoškovo čestné prohlášení o jeho činnosti za okupace.
Archiv Pavla Hoška.

4 Většina údajů pro tuto fázi života Jiřího Hoška čerpá z jeho personálního spisu uloženého v Archivu bezpečnostních složek (ABS) pod archivním číslem 6080/22 (dále jen Personální spis J. Hoška) a z dokumentů laskavě zapůjčených vnukem Pavlem Hoškem.

Do výroby klišu však Jiří Hošek již nenastoupil a našel si práci jako brusič ve firmě Wicher. Totální nasazení ho ochránilo před pobytem v koncentračním táboře, kam putovali jeho rodiče jako členové smíšeného manželství. Otec byl převezen do internačního tábora Kleinstein ve Východním Prusku, později byli vězni před postupující sovětskou armádou přesunuti do Osterode na jihozápadě pohoří Harz (dnešní spolková země Dolní Sasko), matka jako Židovka skončila v Terezíně.

Mladý Jiří se podle svého tvrzení poměrně záhy zapojil do ilegální činnosti, ještě v Praze měl již od roku 1942 opatřovat pro členy ilegální skupiny falešné pracovní knížky a potravinové lístky. Počátkem roku 1944 měl v Duchcově s dalšími mladými lidmi plánovat sabotážní akce, dokonce prý získali dvě pistole od cizinců, kteří uprchli z totálního nasazení. Tyto údaje se však dnes již nedají ověřit. V prosinci 1944 se na něho prozradilo, že místo výroby klišu pracuje ve firmě Wicher a musel znovu do Berlína, odkud v březnu 1945 uprchl a dostal se do Prahy, kde se ukrýval do konce války. V květnu 1945 se účastnil se zbraní v ruce zajišťování Němců. Po skončení války se znovu setkal s oběma rodiči, kteří měli štěstí a válku přežili. Naproti tomu zahynula velká část jeho příbuzných.

Jiří Hošek se po válce k židovskému původu nehlásil, ani se od něj nedistancoval, uváděl, že je bez vyznání. Vždy však byl velmi citlivý na jakékoliv narážky na svůj původ a na náznaky rasové nadřazenosti.

Již 10. května 1945 nastoupil jako aktuárský elév v Komisi pro vnitřní národní bezpečnost v Praze ve Washingtonově ulici. Hlavním úkolem této komise bylo připravit výstavbu nově zřízeného Sboru národní bezpečnosti (SNB) a řídit a provádět očistu bezpečnostních orgánů na základě národní spolehlivosti a lidové demokracie. Jiří Hošek měl prověřovat české zaměstnance pražského gestapa, jeho kolega německé pracovníky, takže si navzájem pomáhali a dělali vše spolu.⁵ Komise však byla již ke dni 31. července 1945 zrušena, protože v ní podle mínění vedení komunistické strany (KSČ) převážily názory exponentů pravice na úkor komunistů.⁶ Část její agendy převzala Oblastní úřadovna Státní bezpečnosti (StB) v Praze, ke které byli převedeni také někteří zaměstnanci, včetně Jiřího Hoška.

Jeho kariéra však málem skončila dříve, než začala. Dne 12. října 1945 byl v budově Československého rozhlasu zatčen vídeňský Čech (podle jiných materiálů Němec) Jan Pavel Rasocha, který byl předveden nejprve na kriminální komisariát v Praze na Žižkově. Není jasné, zda se sám doznal nebo byl pouze obviněn z toho, že je členem tajné německé organizace Werwolf. Ještě týž den byl převezen na oddělení Státní bezpečnosti (StB) v Bartolomějské ulici. Zde byl vyslýchán do pozdních nočních hodin. Druhý den ráno výslech pokračoval, to se již budovou šířily zvěsti, že na jeho případu „něco bude“ a že půjde o „velkou věc“. Rasocha se totiž zmínil, že pro Werwolf nosil právy, a to dokonce prý komusi na ministerstvu vnitra. Po skončení výslechu ho měl

5 Archiv Pavla Hoška, Paměti Jiřího Hoška, s. 14.

6 DVOŘÁKOVÁ, Jiřina: *Státní bezpečnost v letech 1945–1953 (Organizační vývoj zpravodajských a státně bezpečnostních složek)*. Sešity č. 16, ÚDV, Praha 2007, s. 21.

Jiří Hošek odvést do samovazby a jeho spisy předat dál. Zdá se, že společně s dalšími mladými příslušníky StB (z nichž někteří ani neměli na místě co dělat) se iniciativně rozhodli ve výsledku pokračovat, zřejmě ve snaze celý případ vyřešit. Výslech však k ničemu nevedl, Rasocha nechtěl vypovídat, navíc prý začal být drzý a provokativní, dokonce se měl pokusit jednoho z vyslychajících uhodit. Poté ho příslušníci StB bili koženým řemenem, nutili dělat dřepy, padla i facka. Většina z nich (včetně Hoška) odešla v odpoledních hodinách domů, na místě zůstali pouze František Vandas, Antonín Pergl a Arnošt Sendler. Rasocha měl pozdě v noci během dalšího výsledku náhle zkolabovat a ani přivolanému lékaři se ho nepodařilo oživit. Podle výsledků pitvy však nebyla příčina úmrtí násilná.

V hlášení byli všichni přítomní obviněni ze zneužití úřední moci, současně na jejich omluvu ve stejné zprávě zaznělo, že jde o mladé nadějně pracovníky, kteří byli ke svému chování vyprovokováni a že jednali ve služební horlivosti. Bylo navrženo všechny propustit. Prošetřování celého případu se táhlo více než rok, teprve 7. listopadu 1946 bylo Krajským trestním soudem v Praze zastaveno, protože soud neshledal důvod k zahájení trestního stíhání.⁷

Jiří Hošek mezitím k 1. dubnu 1946 povýšil na aktuárského adjunkta. Pro službu v nově vytvářených bezpečnostních silách se jevil jako perspektivní – středoškolsky vzdělaný, plynně nebo částečně ovládající francouzštinu, angličtinu, němčinu, srbochorvatštinu a brzy také ruštinu, jevící zájem o politiku. A byl členem KSČ (což se záhy ukázalo pro jeho kariéru jako velice důležité). Když měla být prošetřována údajná sabotážní činnost několika vysoce postavených zaměstnanců ministerstva vnitřního obchodu, doporučily vedoucí orgány ministerstva vnitra poslat tam „spolehlivého člena strany“, byl vybrán Jiří Hošek. Jeho postup byl v tomto případě později hodnocen velmi kladně. Během šetření se seznámil s Jindřichem Veselým, jedním z tvůrců komunistické bezpečnosti, se kterým se později sešel ještě několikrát na různých stranických instruktážích a školeních.

Zakrátko byl jakožto spolehlivý a prověřený člen strany zařazen do oddělení „F“ Oblastní úřadovny StB Praha. Oficiálně bylo náplní práce tohoto oddělení prověřování státních zaměstnanců v souvislosti s jejich povyšováním, ve skutečnosti však šlo o provádění utajované zpravodajské činnosti proti nekomunistickým stranám a očista bezpečnostního aparátu ve prospěch KSČ a proto „*vyšetřování nemohlo býti svěřeno osobám, které nebyly členy strany.*“⁸

Období těsně po válce vůbec znamenalo velký zlom v Hoškově životě, a to i v soukromém. Oženil se s Žofí Rennerovou (roz. Kotkovou), jejíž první manžel zahynul v koncentračním táboře. Vyženil s ní malou dceru Evu, krátce po svatbě se narodila druhá dcera Radana a v březnu 1948 ještě syn Jiří. Žofie byla od května 1945 také členkou KSČ (pracovala v aparátu ústředního výboru), stejně jako její bratr. Rodiče,

7 ABS, Personální spis J. Hoška, Záznam, 27. 6. 1947, s. 86.

8 Tamtéž, Zpráva pro náměstka MNB plk. Stanislava Baudyše, 3. 4. 1953, s. 25.

ač před válkou sociální demokraté, po válce také přešli do KSČ. Jediná sestra manželky zůstala sociální demokracii věrná a byla hodnocena jako osoba, která „nemá dobrý poměr ke straně.“⁹ Hošek ovšem v dotaznících uváděl, že se se švagrovou nestýká, nevěděl dokonce, ani kolik má dětí.

V roce 1945 začal Jiří Hošek také svou kariéru politickou. Před válkou byl bezpartijní, se členy komunistické strany podle svých slov sice navázal kontakt již v roce 1939, avšak jak později přiznal, nebylo to z přesvědčení, ale z „*touhy po odporu proti okupantům*.“¹⁰ V té době se pod vlivem přátel začal zajímat i o komunistickou ideologii, četl pasáže z dějin VKS(b) a Marxova kapitálu.

Již den po nástupu k ministerstvu vnitra, 11. května, podal přihlášku do KSČ a za týden, 18. května, byl na ustavující členské schůzi místní organizace v Praze 13 přijat; obdržel legitimaci s číslem A 000815. Od té doby u něj byly práce na ministerstvu vnitra a stranická činnost nerozlučně spjaty. Zpočátku kolportoval stranický tisk, pracoval jako tzv. desítkář, později jako místopředseda a předseda místní organizace KSČ. Zároveň vstoupil do odborů, Svazu přátel SSSR a byl okresním ideovým vedoucím Svazu české mládeže. Podílel se na zakládání a instruktáži nových místních organizací strany, absolvoval okresní a krajské politické školení, později sám vedl několik kurzů politické školy atd. Tuto svou stranickou činnost dokázal skloubit s prací u Bezpečnosti, což svědčí o jeho pracovitosti a neúnavnosti. Jak sám uváděl, v zaměstnání byl osm až dvanáct hodin denně a večer pak odcházel na schůze strany.¹¹

Zdálo se, že politická kariéra nakonec převáží, v té době se o ni Jiří Hošek zajímal více. Horečně vstřebával veškeré informace o komunistické ideologii a stranické práci. Bylo proto rozhodnuto vyslat ho na některý krajský výbor komunistické strany jako ideologického pracovníka; vybral si Plzeň. K 1. únoru 1947 byl usnesením ÚV KSČ uvolněn pro funkci tajemníka kulturně propagačního oddělení KV KSČ v Plzni. Chtěl odejít z ministerstva vnitra a plně se věnovat stranické činnosti, což mu však nebylo umožněno a vzal si proto neplacenou dovolenou. V Plzni pracoval pod Josefem Pavlem; nemohl vědět, že je to známost téměř na celý život a jak mnoho budou v budoucnu jejich osudy propojené.

Politická práce v Plzni ho nepochybně naplňovala a uspokojovala, šla prý mu dobře a dělal ji opravdu rád.¹² Určitě proto nelibě nesl telegram, ve kterém mu bylo nařízeno, že jeho neplacená dovolená skončila a on má znovu nastoupit službu v Bezpečnosti (zdá se, že hlavním iniciátorem přesunu byl Jindřich Veselý, který si vzpomněl na mladého pracovníka). Proti jeho přemístění se vyslovili také z plzeňského krajského výboru. Jiří Hošek se v této souvislosti poprvé osobně setkal s generálním tajemníkem KSČ Rudolfem Slánským, který si nechal poreferovat o situaci a osobně mu slíbil, že v Plzni zůstane.

9 Tamtéž, Životopis Jiřího Hoška, nedatováno, s. 7.

10 Tamtéž.

11 Archiv Pavla Hoška, Paměti Jiřího Hoška, s. 14.

12 ABS, Personální spis J. Hoška, Zpráva pro náměstka MNB plk. Stanislava Baudyš, 3. 4. 1953, s. 25.

Jiří Hošek, snímek z poloviny 50. let.
Archiv Pavla Hoška.

Poté Jiří Hošek zamířil na bývalé působiště u ministerstva vnitra a prostřednictvím židovského komunisty a jednoho z nejdůležitějších mužů tehdejší StB Karla Schwarze-Černého¹³ se dostal až k Jindřichovi Veselému. Ten mu řekl, že zná jeho dobrou práci a upřesnil, že není možné do Sboru přijímat nové straníky, protože to způsobuje potíže v Národní frontě, zatímco aparát strany může lidi přijímat bez jakýchkoliv omezení. Proto je prý Hoška na vnitru naléhavě zapotřebí a se Slánským vše projedná osobně.¹⁴ Zanedlouho obdržel Hošek další dopis, vyzývající ho k nástupu na ministerstvo vnitra. Znovu tedy požádal o přijetí u Slánského, který však prohlásil, že změnil názor a Hoškovo umístění v bezpečnostním aparátu je přednější. Zanedlouho byl z Plzně

do Prahy na ministerstvo vnitra přeložen i Josef Pavel; blížilo se rozhodující střetnutí mezi komunisty a demokratickými stranami o boj v zemi.

Budování komunistického ministerstva vnitra

Jindřich Veselý řekl Jiřímu Hoškovi, že bude převeden na personální práci, ptal se i na rodinu a plat, slíbil, že mu bude dorovnán, aby nebyl škodný (v aparátu KSČ bral 4500 Kčs, u StB pouze 2070). V září 1947 byl Hošek povýšen na nadporučíka. Jeho přímý nadřízený Karel Černý (se kterým se posléze celý život přátelil) měl na starost personální záležitosti pracovníků ústředny StB, Zemského odboru bezpečnosti, oblastních zpravodajských odboček aj. Jiří Hošek pak personální záležitosti pracovníků oblastních úřadoven StB v Čechách a na Moravě. Svůj úkol později charakterizoval sám – především postupně vytlačovat a „personálními opatřeními diferencovat“ protistranické živly a nepřátele a protlačit do StB co nejvíc členů KSČ (převodem z jiných bezpečnostních složek, nebo jinak). Jednalo se většinou o nárazovou činnost, týkající se konkrétních osob. Jedním z úkolů například bylo odstranit národního socialistu

13 Více viz KALOUS, Jan: *Karel Černý – neznámý personální „architekt“ Státní bezpečnosti*. In: *Paměť a dějiny*, č. 4, ÚSTR, Praha 2010, s. 70–79.

14 ABS, Personální spis J. Hoška, Zpráva pro náměstka MNB plk. Stanislava Baudyš, 3. 4. 1953, s. 26.

Dr. Meinera z funkce vedoucího přednosta Oblastní úřadovny StB v Plzni, kontrolovat a paralyzovat vliv tehdejšího přednosta Zemské úřadovny StB v Čechách sociálního demokrata mj. Jaroslava Prossera¹⁵ atd.

Na přelomu let 1947–1948 se chystala reorganizace ministerstva vnitra, která měla být dalším krokem k posílení pozic komunistů v Bezpečnosti. Nově byl vytvořen odbor III. Bezpečnost Jiří Hošek byl přidělen do oddělení III/2 majícího na starosti personální záležitosti (v čele plk. Jan Prunar), ve skupině vedené pplk. Janem Hamrlem (označované také jako osobní referát), která se přestěhovala do Wintrovy ulice. Podle jeho vyjádření byli v oddělení veliteli sami předmnichovští zaměstnanci nebo bývalí četníci. Karel Černý mu prý řekl, že ho do tohoto oddělení posílá, aby je hlídal, a že bude úkolován přímo Jindřichem Veselým. Nelíbilo se mu to a cítil se odsunutý. I nadále měl zpracovávat personální věci pracovníků oblastních úřadoven StB a oficiálně také řídit koordinaci v personální politice mezi StB a kriminální policií. Ta měla oficiálně spočívat ve snaze o zrovnoprávnění StB s kriminalisty (ve skutečnosti pokračovala snaha získat v těchto složkách co největší zastoupení komunistů). Tehdejší kádrové materiály nebyly podle pozdějšího vyjádření Jiřího Hoška „kádrové v pravém slova smyslu“; šlo o záznamy, kdo je členem jaké politické strany, o kompromitující materiály, které mohly být při vhodné příležitosti využity apod. Pokyny dostával Hošek přímo od Černého a Veselého, někdy se jmény, často jen s počty lidí a s úkoly, on sám měl vybrat lidi, kteří budou přemístěni či nahrazeni. Poté, co se Josef Pavel stal tajemníkem ÚV KSČ pro SNB a armádu, zasílal Hoškovi požadavky také on. To se samo sebou nelíbilo Hamrlemu a Prunarovi, kteří Hoškovi dávali najevo, že je jejich podřízený a nemá je obcházet. On argumentoval tím, že má přímo v popisu činnosti pracovat dle pokynů Jindřicha Veselého.¹⁶

V lednu 1948, krátce před rozhodujícím střetnutím o moc mezi komunisty a jejich protivníky, připravoval Hošek spolu s Hamrlem pro Veselého informační zprávu o politickém rozdělení mezi nejvyššími funkcionáři v Bezpečnosti.¹⁷

Na komunistickém převratu v únoru 1948 se Jiří Hošek aktivně podílel. Při manifestaci na Václavském náměstí působil jako spojka ÚV KSČ, byl při kontrole prvního ranního vydání deníků, potom pracoval jako člen štábu závodních milic pod Josefem Pavlem. Účastnil se zatýkání a výslechů vedoucích úředníků Drtinova kabinetu, obsazení a prohlídky sekretariátu ústředního výboru národních socialistů či obsazování Melantrichu. Za svou účast byl dekorován řádem 25. února II. třídy a obdržel zvláštní dar od Rudolfa Slánského.

Po Únoru se zdálo, že se mu otevřela cesta k dalšímu postupu. Podle hodnocení svého nadřízeného se plně ztotožňoval se stávajícími politickými poměry, měl pevný charakter, byl rozhodný, energický, pohotový, průbojný, upotřebitelný pro nynější

15 Mjr. Jaroslav Prosser, zatčen 23. 2. 1948, při výslechu mj. uvedl, že měl za úkol vybudovat v SNB zpravodajskou síť sociální demokracie. Po intervenci sociálního demokrata Zdeňka Fierlingera byl propuštěn a uprchl do zahraničí. DVOŘÁKOVÁ, Jiřina: *Státní bezpečnost v letech 1945–1953*, s. 109.

16 ABS, Personální spis J. Hoška, Protokol o výpovědi JUDr. Karla Černého, 30. 4. 1953, s. 52.

17 ABS, f. Velitelství Státní bezpečnosti (dále jen f. 310), arch. č. 310-19-9.

i vyšší funkci, jeho chování bylo vzorné.¹⁸ V té době žil s těhotnou manželkou a dvěma dcerami v bytě o dvou pokojích s kuchyní.

Již v březnu 1948 bylo oddělení III/2 zrušeno a vzniklo oddělení III/10 vedené Janem Hamrlem, které mělo na starosti osobní záležitosti příslušníků SNB. V té době se však již připravovala další velká reorganizace ministerstva vnitra. Základem bylo rozdělení ministerstva na dvě skupiny – skupinu I Bezpečnost a skupinu II Vnitřní správa.¹⁹ Komunisté byli pevně odhodláni provádět řádnou „bolševickou kádrovou politiku“²⁰ (tzn. čistky, které měly SNB zbavit příslušníků ostatních politických stran a dalších nepohodlných lidí – pozn. aut.). V rámci Prezidia pro bezpečnost proto vzniklo oddělení BP/1 (kádrové a osobní), do jehož čela byl postaven Antonín Hlavina. Do tohoto oddělení byla začleněna Hamrleho skupina včetně Jiřího Hoška, který byl 1. října 1948 povýšen na kapitána a o měsíc později na štábního kapitána. I nadále zpracovával kádrové záležitosti pracovníků oblastních úřadoven StB. Na toto období později nerad vzpomínal, se svým umístěním nebyl spokojen, cítil se odstrčený, jeho kolegové a nadřízení ho prý neměli rádi, brali ho jako mladého kariéristu a neustále zasahovali do jeho kompetencí. Téměř jako osobní urážku bral to, že v průběhu IX. sjezdu KSČ v květnu 1949 zůstali na odboru kromě něj pouze bezpartijní pracovníci – všichni ostatní se sjezdu zúčastnili nebo alespoň dostali přidělenou pořadatelskou službu. Dokonce měl uvažovat i o odchodu ze SNB.²¹ Toto své hodnocení však písemně uváděl až v době, kdy byl Josef Pavel a další jeho bývalí nadřízení zatčeni a reálně se vznášelo obvinění z protistátní činnosti i nad jeho osobou; lze tedy předpokládat, že část těchto tvrzení mohla být záměrně zkeslená.

V červnu 1949 byl Jiří Hošek odvolán z kádrové práce a převeden na oddělení BP/2 (politické a osvětové). Zde se ani nestačil zorientovat a po několika dnech byl poslán na sekretariát špkt. Josefa Baudyše, zástupce Josefa Pavla, který byl přednostou Prezidia pro bezpečnost. Zdá se, že si na Hoška vzpomněl Josef Pavel a doporučil ho jako perspektivního a straně oddaného pracovníka. Žertem ho měl označovat za svoji „rezervu.“²² Jiří Hošek později tvrdil, že se jednalo o nesystémovou práci, dostával nárazové úkoly, jako např. připravit podklady, napsat referát, připomínkovat návrhy pro Stanislava Baudyše nebo Josefa Pavla apod. Ani zde však nebyl spokojen, zejména pro velké rozpory se špkt. Josefem Baudyšem, se kterým sdílel jednu kancelář. Baudyš, vystupující jako velký antisemita, prý svou nesnášenlivost k Hoškovi špatně skrýval a měl na něj rasistické poznámky.²³

18 ABS, Personální spis J. Hoška, Hodnocení přednosta oblastní úřadovny StB v Praze, 19. 1. 1948, s. 68.

19 DVOŘÁKOVÁ, Jiřina: *Státní bezpečnost v letech 1945–1953*, s. 114.

20 ABS, f. 310, arch. č. 310-22-4.

21 ABS, Personální spis J. Hoška, Zpráva pro náměstka MNB plk. Stanislava Baudyše, 3. 4. 1953, s. 35.

22 Tamtéž, Protokol o výpovědi JUDr. Karla Černého, 30. 4. 1953, s. 52.

23 Tamtéž, Úřední záznam, 21. 5. 1952, s. 56.

V listopadu mu bylo tajemníkem ÚV KSČ Josefem Pavlem doporučeno, aby se seznámil s organizací a prací odborového hnutí v SNB, připravil organizaci celostátní konference a souhrnnou informaci o situaci v odborech na vnitru. Výsledkem byla Hoškova velmi kritická zpráva o neutěšených poměrech ve vedení odborů, kde měli mít stále převahu nekomunisté. Josef Pavel ho ubezpečil, že o celé záležitosti jednal s Antonínem Zápotockým, tehdejší předsedou Ústřední rady odborů, a že bude vyřešena personálními změnami a novou organizací. Dodal, že v čele Svazu zaměstnanců SNB (dále jen Svazu) na ministerstvu vnitra stojí staří konzervativní pracovníci, kteří již nejsou schopni přijmout nové myšlenky a nabídl Hoškovi post ústředního tajemníka Svazu s tím, že funkci bude zastávat jen do plánované velké reorganizace odborů. Hošek později tvrdil, že nabízené místo odmítl, na což mu Pavel odvětil, že nemá dělat primadonu a má poslouchat. Toto líčení však také pochází až z pozdější doby a může být ovlivněno následujícími událostmi. Faktem však je, že se zřejmě do nového a neznámého prostředí nijak nehrnul.

Učarovala mu totiž politická práce. V té době působil jako předseda kádrové komise celozávodního výboru KSČ na ministerstvu vnitra a později se stal předsedou dílčí stranické organizace. Pracoval hned ve dvou subkomisích – v bezpečnostní komisi ÚV KSČ a v ústřední kulturně propagační komisi. Byl také členem ústředního sboru referentů a instruktorů a krajské poradny a studovny Praha. Pravidelně odebíral deníky a časopisy *Tvorba*, *Rudé právo*, *Nová mysl*, *Za trvalý mír*, *Funkcionář*, *Práce*. Na otázku, co četl ze stranického tisku, odpověděl – všechny Leninovy spisy, teze o marxismu, literaturu o národnostních a koloniálních otázkách, *Komunistický manifest*, *dějiny VKS(b)*, *Otázky leninismu aj.*, řadu věcí v originále. Z vlastní iniciativy pomáhal při kontrolách a instrukcích politických tajemníků při krajských správách ministerstva vnitra, především v Českých Budějovicích a Plzni.

Vysoce byly hodnoceny především jeho teoretické znalosti, jejich praktické uplatňování bylo prý již horší. Hoškovy odborné znalosti a vzdělání působily na mnoho kolegů, kteří měli často pouze základní vzdělání (a někdy ani to ne), jako provokativní a povýšené. Charakterizuje to i velitelský posudek uvádějící, že neměl svůj „[...] *názor stavět teoreticky, ale říci jej stručně a srozumitelně. Toto na soudruhy působí jako advokátské vyjadřování (na př. na členské schůzi žádal o dovolení, smí-li v diskusi říci svůj názor)*.“²⁴ V tomto posudku se doporučuje uplatnit Hoška na úseku školství s tím, že by nejprve potřeboval získat praxi. Jeho přednášky však posluchačům zůstaly hluboce v paměti. O téměř dvacet let později vzpomínal mjr. Pavel Kunštát: „[...] *měl jsem v živé paměti Hoškovy přednášky dějin VKS(b) ve škole odborných asistentů v Kolodějích v 50. letech.*“²⁵

24 Tamtéž, Velitelský posudek 21. 12. 1951, s. 118.

25 ABS, f. Inspekce ministra vnitra (dále jen IMV), sign. 01-3-XIV, neuspořádáno, Poznatzky o činnosti SAS MV (Studijního ústavu MV) v letech 1964–1969, 27. 8. 1969.

Padesátá léta

Jako ústřední tajemník Revolučního odborové hnutí (ROH) Svazu zaměstnanců SNB to Jiří Hošek neměl lehké. Mezi podřízenými se rychle rozneslo, že je „Pavlův člověk“ a že plní jeho pokyny. Jak by také ne. Karel Černý mu pomohl najít lepší byt, postaral se o zvýšení platu a obě rodiny se stýkaly také mimo službu. Podle některých spolupracovníků byl Jiří Hošek velmi sebevědomý a vystupoval povýšeně. Neměl prý zdání o výkonu bezpečnostní práce a funkci dostal, aniž věděl jak. Teoreticky vyspělý, ale bez předpokladů pro praktickou práci. Naopak existovalo i nemálo těch, kteří Hoška bránili a zastávali se ho. Byl prý ve dvojm ohni, na jedné straně ÚV ROH, neustále požadující větší aktivitu a výsledky, na druhé straně ministr národní bezpečnosti Karol Bacílek, který prý dával najevo, že odbory zaměstnanců SNB jsou nežádoucí a nepotřebné. Podle jednoho vyjádření byl Hošek „*moucha v pavučině, ze které se nemůže vyplést.*“²⁶ Skutečné příčiny kritického stavu v odborovém hnutí v Bezpečnosti

Jiří Hošek (třetí zleva s brýlemi) během své práce v ROH.
Archiv Pavla Hoška.

26 ABS, Personální spis J. Hoška, Ferdinand Sommer, zástupce vedoucího kádrového oddělení ÚRO, 18. 3. 1953, s. 70.

však netkvěly ani tak v osobnosti vedoucího či zaměstnanců, ale ve zmiňovaných rozdílných náhledech na roli odborů a úkoly Svazu, kde se střetávaly protichůdné názory vedení ministerstva národní bezpečnosti (MNB) a ROH. Tento tlak byl na Jiřího Hoška příliš veliký a 6. prosince 1951 na vlastní žádost práci v ROH ukončil.

Vedení ROH nařídilo v únoru 1952 provést ve Svazu zaměstnanců SNB nečekanou kontrolu hospodaření (šlo o první kontrolu za celou dobu existence této organizace od roku 1945). Výsledky byly tristní. Podle závěrečné zprávy docházelo ve Svazu k ne hospodárnému nakládání s finančními prostředky, peníze byly vydávány bez kontroly, neplánovitě, měly se doslova „vyhazovat oknem.“²⁷ Následovalo vyšetřování vzniklého stavu, vyjadřovala se k němu řada lidí a vina byla většinou svalována na vedení Svazu. Jiří Hošek byl obviňován z „nezodpovědnosti a politické neuvědomělosti“ a z toho, že úmyslně umrtvoval činnost Svazu, s cílem izolovat ho od ROH a poté zlikvidovat.²⁸ Těmto nařčením se snažil marně bránit. Zdá se však, že i vedoucí činitelé ROH si uvědomovali, že vinu nelze přičítat pouze vedoucím Svazu, konečné tresty byly totiž velmi mírné. Dne 5. července 1952 byli Jiří Hošek a jeho předchůdce Alois Tesařík na dva roky zbaveni možnosti získat jakékoliv funkce v ROH. Vzhledem k tomu, co již víme, Jiří Hošek pravděpodobně o možnosti působit dále jako funkcionář odborů ani neuvažoval.

V té době však již začal být podezřelý z jiné, mnohem nebezpečnější činnosti. Státní bezpečnost začala vyšetřovat jeho vztahy k Josefu Pavlovi a Rudolfovi Slánskému, v té době označovanému za hlavu „protistátního spikleneckého centra“. Jiří Hošek byl podezřelý z „napojení na jejich zrádcovskou činnost“ a doporučovalo se důkladně prošetřit jeho osobu.²⁹ Jeho činnost v Bezpečnosti byla prozkoumávána od nástupu do služby. Znovu byl prověřován případ Rasochoy, kterého prý Hošek utloukl záměrně, protože na něj měl kompromitující informace. Byl také viněn, že v té době pracoval na případu lotyšského příslušníka SS Willy Wichertze, vlastnického velký majetek, který se při vyšetřování ztratil atd.

Nejnebezpečnější však bylo nařčení, že byl „součástí spiklenecké garnitury“, měl prý blízko k Slánskému, Černému, Baudyšovi a hlavně Pavlovi. Politické prověrky v SNB „vykonával protitřídně“ a jeho práce měla být „v podstatě škůdnická“, do funkcí měl dosazovat trockisty, záhadně prý zmizel jeho tajně sestavený fond plný kádrových materiálů (který, jak víme, v podstatě nikdy neexistoval – pozn. aut). Znovu se začala prošetřovat také jeho činnost v ROH Svazu zaměstnanců SNB; podle záznamu si nechal vytapetovat kancelář tak, aby nebylo ven nic slyšet, odboráře přijímal jen na

27 ABS, Personální spis J. Hoška, Dopis předsedy ÚRO Gustava Klimenta na sekretariát ÚV KSČ, 23. 3. 1953; Výtah z revisní zprávy o činnosti špkt. Hoška Jiřího po dobu vykonávání funkce ústředního tajemníka Svazu zaměstnanců SNB za období od 12. 12. 1949 do 12. 12. 1951; 4. 4. 1952, s. 49.

28 Odbory byly posléze v ministerstvu vnitra (ministerstvu národní bezpečnosti) opravdu zrušeny, na krátký čas byly obnoveny v roce 1968.

29 ABS, Personální spis J. Hoška, Záznam, 27. 9. 1952, s. 64.

nezbytně nutnou dobu, zatímco se u něj střídaly časté a dlouhé návštěvy neznámých lidí. Před kanceláří si nechal zřídit světelnou tabuli s nápisem nevstupovat, kterou rád zapínal, měl pomlouvat Antonína Zápotockého, rozšiřovat ohledně činnosti odborů v ministerstvu vnitra podvrtné informace apod. Mnoho zpráv bylo zaměřeno proti jeho částečnému židovskému původu, což bylo v době zvýšeného antisemitismu také velmi nebezpečné. Podle některých tvrzení si měl změnit jméno – původně se měl jmenovat Gottlieb, Winternitz nebo Felcman, v kanceláři se měl hebrejsky modlit židovské modlitby.³⁰ Někteří dokonce vyjadřovali pochybnosti, jak to, že vzhledem ke svému původu nebyl za války vězněn.³¹ Ve skutečnosti sice Jiří Hošek měl úzké styky s židovskými komunisty odsouzenými v politických procesech, příjmení si však nikdy nezměnil, hebrejské modlitby v té době vůbec neznal a byl přesvědčený ateista.

Také hodnocení jeho charakteru nevyznělo v žádném případě pozitivně – k nadřazeným devotní a pokorný, k podřízeným naopak arogantní a domýšlivý: „[...] *ctižádostivý, ješitný a domýšlivý mladý muž. Typ buržoasního jedináčka a frajera [...] amorální kariérista, který jde přes mrtvolu.*“³² Doporučovalo se zahájit u jeho osoby „hloubkové prověřování“ a vyloučit ho z ministerstva národní bezpečnosti. Byli na něj nasazeni tajní spolupracovníci StB (podařilo se dohledat, že o něm podávali informace agenti s krycími jmény ALENA, JARIN, VĚRA, JARKA a JIŘÍ). Řada informací byla nepravdivých, často si ho pletli s Jarinem Hoškem.³³

Mezitím již Jiří Hošek změnil působiště. S pověstí člověka pošpiněného vztahy s Pavlem a především se Slánským (kterého potkal dvakrát v životě), nemohl zůstat v politické práci, jak mu bylo zdůrazňováno. Náměstek ministra Jaroslav Jerman mu prý nejprve slíbil i nadále zařazení v Bezpečnosti, u následného kádrového pohovoru mu však bylo doporučeno, že pokud sám požádá o propuštění, dostane příznivý posudek. Když se odvolával na Jermanův slib, bylo mu řečeno, že náměstek neviděl jeho personální materiály, že jistě změní názor. Mnoho lidí prý odešlo od SNB dobrovolně a nyní zastávají důležitá místa. Jiří Hošek odmítl odejít, a tak mu bylo nabídnuto místo vedoucího putovní výstavy SNB nebo místo ve vězeňském odboru Veřejné bezpečnosti. On sám si přál zůstat na ministerstvu národní bezpečnosti, i kdyby to mělo znamenat, že mu bude snížena hodnost. Dozvěděl se, že to není možné.

Od května 1952 nastoupil jako starší referent kriminální služby Veřejné bezpečnosti; jak sám žertem uváděl, poslali ho „honit prostitutky“.³⁴ V oficiálních životopisech však uváděl, že nastoupil proto, aby se seznámil také s praktickým výkonem

30 Více viz HOŠEK, Pavel: *Osud židovských komunistů v socialistickém Československu*. In: TYDLI-TÁTOVÁ, Věra (ed.): *Kolokvium o soudobém antisemitismu II*. ADELA, Plzeň 2008, s. 81–89.

31 ABS, Personální spis J. Hoška, škt. Josef Baudyš – zpráva o Jiřím Hoškovi, 14. 1. 1954, s. 24.

32 Tamtéž, Záznamy, nedatováno, s. 40.

33 Podobně je tomu dodnes, viz medailon, kde je Jiří Hošek označován za interbrigadistu bojujícího ve Španělsku; in VOREL, Jaroslav – ŠIMÁNKOVÁ, Alena a kol.: *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech, díl I*. Sešity č. 8, ÚDV, Praha 2003, s. 239.

34 Archiv Pavla Hoška, Paměti Jiřího Hoška, s. 15.

služby. Postupně se vypracoval na náčelníka referátu, služební posudek uváděl, že o operativní práci projevoval velký zájem, nebyl zatížen starými postupy, naopak měl pochopení pro nové metody práce, byl doporučován ke studiu k doplnění a ucelení znalostí.³⁵

Ani zde se mu nevyhnula podivná příhoda. V listopadu 1952 našel během večerní procházky v Letenských sadech na toaletě podezřelý balík. Nepodíval se dovnitř a v blízkém křoví hlídkoval, kdo si pro něj dojde. Asi po dvou hodinách marného čekání vylezl, zastavil blízkého chodce, sebral mu občanskou legitimaci a pověřil ho aby sehnal někoho z VB. Až přivolání příslušníci zjistili, že v balíku jsou zbraně (dvě pušky, samopal, revolver a náboje). Na stanici VB si prý Hošek zbraně dlouho a důkladně prohlížel, „[...] že se zdálo příslušníkům, kteří tohoto byli svědky, jakoby v životě neviděl zbraň.“³⁶ Podle některých prý zbraně prohlížel tak důkladně, jako by se snažil setřít z nich možné stopy. Zvláštní byly i okolnosti, za kterých k nálezu došlo. Podezřelým se také zdálo být, že se to stalo v době procesu s Rudolfem Slánským. Nepodařilo se dohledat potvrzení, zda šlo o provokaci StB nebo o náhodu, zdá se však, že to byl náhodný nález.

Ani na novém působišti však Jiří Hošek neunikl osočování. Služební posudek u něj konstatoval určité roztrpčení, protože se opakovaně šířily nepravdivé zvěsti o jeho původu a o činnosti v SNB. Kolegové si o něm vyprávěli, že si změnil jméno, má židovský původ a chová se, jako by pracoval pro cizí rozvědku. Samozřejmě se o tom dozvěděl a požádal výbor KSČ o přešetření s tím, že jde o rasistické, fašistické a nacistiutřačské řeči.³⁷

Velkou ránou pro Jiřího Hoška bylo dne 1. července 1953 snížení hodnosti ze štábního kapitána na kapitána, zdůvodněné nízkým věkem, nedostatkem zkušeností a tím, že post, na kterém pracoval, je určen pro nižší hodnost. Možná šlo o dobůh jeho postihu za „politické chyby“. Snížení hodnosti sice nesl těžce, ale nijak se to podle jeho tvrzení na práci neprojevalo.

Ve skutečnosti však již zřejmě ztratil o práci ve Veřejné bezpečnosti zájem, prohlásil, že mu zařazení na stávajícím místě nevyhovuje. Kádrové pracovníky měl sám požádat o přeřazení k politickému aparátu ministerstva vnitra, a bylo mu to umožněno (což svědčí o uvolňování v bezpečnostním aparátu). Od 1. července 1954 nastoupil jako starší instruktor agitační a propagační práce u politického odboru Sboru vnitřní stráže, který v té době spadal pod ministerstvo vnitra. V první polovině roku 1955 absolvoval šestiměsíční doškolovací kurz při Vojensko-politickém učilišti pohraniční a vnitřní stráže Julia Fučíka a k 1. září 1955 byl povýšen do hodnosti majora. Posudky se v té době shodovaly, že pracoval obětavě a neustále, doma s rodinou byl málo, při nakupení více úkolů se však stával nervózním a ztrácel klid (což mohlo souviset se snahou zvládat všechny úkoly bezchybně a rychle).

35 ABS, Personální spis J. Hoška, Kádrový posudek, nedatováno, s. 119.

36 Tamtéž, Úřední záznam, 31. 1. 1953, s. 68.

37 Tamtéž, Úřední záznam, 21. 2. 1953, s. 70.

Výsledky Jiřího Hoška byly hodnoceny velmi kladně. Již v roce 1954 obdržel dvě odměny a pochvalu za obětavou práci v soutěžní komisi, o rok později byl dekorován medailí Za službu vlasti, v roce 1956 přibyla medaile Za zásluhy o obranu vlasti. V prosinci 1956 (zřejmě v souvislosti s maďarskými událostmi) dostal pochvalu za obětavé plnění úkolů ve funkci vedoucího kontrolní skupiny v době mimořádných událostí. V roce 1957 následovala pochvala při příležitosti pátého výročí založení vnitřní stráže.

Ve druhé polovině padesátých let začalo docházet k přehodnocení politických procesů. Byly rehabilitovány jejich první oběti, mezi nimi Karel Černý a Josef Pavel. Jiří Hošek s nimi opět navázal kontakt. Jednou se prý zeptal Josefa Pavla, jestli obvinění proti němu vznesená byla pravdivá. Dotázaný to popřel a od té doby o této věci více nemluvili.³⁸ V září 1958 se v Hoškově personálním spisu objevuje zpráva, výrazně oddělující některé dokumenty shromážděné na jeho osobu v první polovině let padesátých. Tyto dokumenty je podle ní nutno „[...] posuzovat s rezervou, je nutno přihlídnout k tomu, v jaké době a za jaké situace byly pořízeny. Část není aktuální, část není prověřena, část vyložena nepravdivá. Spojení s Pavlem objasněno při jeho rehabilitaci a následném soudním řízení v roce 1956 [...] veškerá dřívější obvinění vznesená proti mjr. Hoškovi jsou neopodstatněná.“³⁹ Oficiálně tak došlo k očistě i Hoškova jména.

Neustále také dále studoval. Od listopadu 1958 do srpna 1959 byl zařazen do kurzu Vysoké stranické školy při ÚV KSČ v Praze, který byl přípravkou pro následné studium na této škole, které dokončil v červnu 1963. Mezitím byl k 1. lednu 1962 povýšen do hodnosti podplukovníka. Zdálo se, že kariéra Jiřího Hoška začíná opět slibně postupovat vpřed. Netušil, že před ním stojí další z velkých výzev jeho života.

Šedesátá léta – studijní a analytická skupina

V souvislosti s reformami státní správy na počátku šedesátých let nastaly velké změny také v Bezpečnosti. V červnu 1961 nastoupil do funkce ministra vnitra Lubomír Štrougal, který zahájil změny svěřeného rezortu tak, aby se nemohla opakovat kumulace moci, která vznikla za jeho předchůdce Rudolfa Baráka. Uvnitř bezpečnostního aparátu probíhaly rozsáhlé organizační i personální změny, související s proklamovaným přesunutím těžiště bezpečnostní práce z „vnitřního nepřítel“ na problematiku tzv. „vnějšího nepřítel“ (tzn. agenturní síť zahraničních zpravodajských služeb) mající za cíl zefektivnit bezpečnostní práci a prohloubit stranickou kontrolu v práci rezortu.

V rámci snah o zefektivnění a zkvalitnění práce ministerstva byla v listopadu 1963 zřízena studijní a analytická skupina MV (SAS) podřízená přímo ministru vnitra.⁴⁰ Tento pomocný útvar měl podle potřeb a pokynů ministra vnitra a jeho kolegia

38 ABS, f. IMV, sign. 01-1-IV, neuspořádáno, Zápis o výpovědi Jiřího Hoška, 15. 10. 1970.

39 ABS, Personální spis J. Hoška, Kádrové vyhodnocení 31. 8. 1958, s. 136.

40 ABS, f. Organizační a vnitřní správa IV. díl (dále jen A6/4), inv. j. 915 – Rozkaz ministra vnitra ČSSR č. 36/1963, Zřízení studijní a analytické skupiny MV.

zpracovávat různé studie a návrhy, schvalované ministrem nebo jeho prvním náměstem. Skupina sama neměla žádnou rozhodovací pravomoc. V rámci tohoto nového útvaru se mělo pracovat formou tzv. pracovních skupin, vytvářených k zpracování jednotlivých problematik. Bylo proto nutné obsadit místa zkušenými, schopnými a odborně připravenými pracovníky, vybranými z nejrůznějších složek ministerstva vnitra.

Do čela nového útvaru byl postaven Stanislav Padrůněk, další z bývalých spolupracovníků Josefa Pavla a velký kritik stávajících poměrů v československé Bezpečnosti. Mezi lidmi, které si vybral, byl také Jiří Hošek, jež se v polovině listopadu 1963 stal studijním pracovníkem studijní a analytické skupiny ministerstva vnitra s funkčním platem 2000 Kčs.

Dá se říci, že se v nové práci Jiří Hošek konečně našel. Po zkušenostech z padesátých let patřil mezi ty, kdo chtěli stávající situaci v československých bezpečnostních silách změnit. Obklopen kolegy podobného smýšlení a směřování se cele oddal práci. Ve studijní a analytické skupině byl zařazen jako vedoucí dokumentačního střediska, redigoval bulletin vydávaný touto skupinou,⁴¹ překládal cizojazyčné články a texty, zpracovával bibliografické přehledy pro vedení MV (s názvem Přehled zajímavých článků a zpráv v periodickém tisku), obstarával pravidelný kontakt s civilními a vědeckými pracovišti při získávání studijních materiálů, zajišťoval vybavení střediska knihami apod. Jako člen pracovních týmů se např. podílel na zpracování témat o delikvenci mládeže, sebevraždnosti dětí a mladistvých, preventivní práci v Bezpečnosti, návrhu na reformy v ministerstvu vnitra atd. Také často zpracovával podklady a závěrečné verze referátů ministra Lubomíra Štrougala a jeho nástupce Josefa Kudrny.⁴²

V kádrovém hodnocení z listopadu 1964 je Jiří Hošek označován jako „[...] mimořádně talentovaný pracovník se značným všeobecným vzděláním a jazykovou kvalifikací.“⁴³ V květnu 1965 mu bylo vysloveno uznání za věrnou a obětavou službu při zajišťování bezpečnosti socialistické republiky, o rok později obdržel tranzistorové rádio za mimořádné úsilí a tvůrčí přístup při zpracování podkladů pro novou organizaci a řízení ministerstva vnitra, v prosinci roku 1967 dostal peněžitý dar ve výši 1000 Kčs za zpracování podkladů k odměňování příslušníků SNB.

Z výše uvedeného je vidět širší zájmy pracovníků studijní a analytické skupiny. Vedle svých povinností se seznamovali i s fungováním bezpečnostních aparátů v minulosti a v západních zemích, poznávali deformace a nezákonnosti padesátých let. Není divu, že se z řad pracovníků této skupiny rekrutovali první a vytrvalí zastánci zásadních reforem na ministerstvu vnitra. Podle pozdějších vzpomínek patřil Jiří Hošek k neformálním vůdčím pracovníkům SAS, spolu s náčelníkem Stanislavem

41 SAS vydávala nejprve sborník Studie, informace, komentáře (v letech 1964–1965 vyšlo celkem šest čísel), od 1965 Informační bulletin MV. Tyto publikace vycházely v nákladu několika stovek kusů a byly určeny především pro vedoucí pracovníky MV.

42 ABS, f. IMV, sign 01-1-I, neuspořádáno, Zaslání odpovědí pro komisi ministra vnitra, 25. 10. 1969.

43 ABS, Personální spis J. Hoška, Kádrové vyhodnocení, 19. 11. 1964, s. 162.

Padrůňkem, Janem Peřinou, Josefem Vlčkem a Josefem Večerníkem, vesměs budoucími hlavními propagátory reformem.⁴⁴ Jiří Hošek se během své práce také seznámil s mnoha pozdějšími protagonisty pražského jara, jako byli Zdeněk Mlynář, Zdeněk Jičínský, Petr Pithart, František Šamalík, Jiří Hermach atd.

Jedním z vrcholů práce studijní a analytické skupiny (v roce 1966 zreorganizována na studijní oddělení)⁴⁵ se stal kurz „organizátorské a řídicí práce v ministerstvu vnitra“ pro vedoucí pracovníky, který proběhl v roce 1966 ve Varvažově (a který byl později za normalizace ostře kritizován). V roce 1967 měl být uspořádán druhý běh kurzu v Praze, vedoucím kurzu byl jmenován Jiří Hošek, který také domlouval lektory. Proti výběru přednášejících kandidátů se postavilo VIII. oddělení ÚV KSČ a dokonce zpochybnilo samu existenci kurzu. Kurz se sice podařilo zahájit, proběhla však jen jeho část, rychlý běh událostí na přelomu let 1967–1968 vedl k tomu, že již nebyl dokončen.

Stanislav Padrůňek, v 60. letech Hoškův nadřízený i přítel. ABS, fond H, arch. č. H-687.

Jiří Hošek ani zde nezanedbával další rozvíjení svých vědomostí. V říjnu 1965 získal na katedře západních jazyků na Střední odborné škole ministerstva vnitra Felixe Edmundoviče Dzeržinského potvrzení o jazykové zkoušce z němčiny. V květnu 1967 dokončil rigorózní řízení na Vysoké škole politické ÚV KSČ v Praze v oboru sociologie a získal titul doktor sociálně politických nauk (RSDr.). Soustřeďoval se na studium marxistické sociologie, speciálně na problematiku sociální patologie a kriminologie.

Postupně se stal jedním ze stěžejných pracovníků studijní skupiny, což nejlépe vyjádřil jeho nadřízený pplk. Stanislav Padrůňek, který v únoru 1967 odmítl žádost pplk. Jaroslava Šilhavého na Hoškovo přemístění s tím, že se jedná o kvalifikovaného pracovníka s možností dalšího růstu, který „[...] *dovede promyšleně modifikovat do podmínek činnosti SNB poznatky soudobého vědeckého poznání.*“⁴⁶

44 ABS, f. IMV, sign. 01-3-XIV, neuspořádáno, Poznatky o činnosti SAS MV (Studijního ústavu MV) v letech 1964–1969, 27. 8. 1969.

45 Rozkazem ministra vnitra ČSSR č. 34/1968 byl potom zřízen Studijní ústav ministerstva vnitra.

46 ABS, Personální spis J. Hoška, Služební hodnocení, 28. 2. 1967, s. 164.

Pražské jaro

První reformní snahy v ministerstvu vnitra se začaly projevovat již ve druhé polovině šedesátých let, skupina pracovníků SAS (následně studijní skupiny) v čele se Stanislavem Padrůňkem pracovala na přípravě reformu, které měly vést k ozdravení ministerstva vnitra. To mělo být podle jejich představ podrobena radikálnímu „zeštíhlení“ (model silně naddimenzovaného ministerstva vznikl podle sovětského vzoru), ve své kompetenci si mělo ponechat pouze bezpečnostní problematiku. Státní bezpečnost se měla soustředit na boj proti vnějšímu protivníkovi, primárním úkolem Veřejné bezpečnosti se měl stát boj s kriminálními živly. Podle vyjádření Jiřího Hoška by aplikace těchto změn způsobila „likvidaci starého ministerstva vnitra a utvoření nového.“ Reformy však za stávající situace nebylo možné uskutečnit. Podle názoru příznivců reformu na studijním ústavu by muselo být Kudrnovo konzervativní vedení k reformám donuceno buď tlakem zdola nebo shora, samo by nikdy iniciativu neprojevovalo.⁴⁷

Ministr Josef Kudrna se v lednu 1968 v předsednictvu ÚV KSČ postavil proti návrhu na odvolání Antonína Novotného z postu prvního tajemníka KSČ. Členské i výroční schůze základních organizací KSČ na přelomu února a března však vyjádřily v drtivě většině podporu novému Dubčekovu vedení a naopak nedůvěru Kudrnovu vedení. Na ministerstvu se tak postupně vyhrortily dva protichůdné tábory – konzervativní, reprezentovaný většinou vedoucích funkcionářů a reprezentanty hlavního výboru KSČ na ministerstvu vnitra, a na podporovatele reformního procesu, jejichž nejhlasilějšími mluvčími se stali lidé ze studijní skupiny a zástupci útvarových organizací komunistické strany.

V únoru 1968 zazněla na výroční členské schůzi skupiny komunistů ve studijním ústavu řada značně kritických výstupů. Stanislav Padrůňek kritizoval zneužívání armády a bezpečnostních složek, Jiří Hošek se zvláště ostře opřel do VIII. oddělení ÚV KSČ a jeho vedoucího Miroslava Mamuly, které podle Hoška často „*vystupovalo jako censor*“, slabost vlastní argumentace nahrazovalo administrativními metodami, což vedlo až ke zmrazení styků mezi pracovníky VIII. oddělení ÚV KSČ a ministerstva vnitra.⁴⁸ Další členská schůze 15. března projednala dopis pro vedení Hlavního výboru (HV KSČ) na ministerstvu vnitra, ve kterém bylo ostře kritizováno vedení ministerstva a poukazovalo se na neschopnost řešit minulé i stávající problémy Bezpečnosti.

Ministerstvo vnitra se také stalo cílem zvýšené kritiky občanů, sdělovacích prostředků i části politických špiček za činnost v padesátých letech, ale také za brutální zákrok proti studentům na strahovských kolejích v říjnu 1967 nebo za to, že mělo pro Novotného sledovat jeho politické oponenty. Dne 15. března byl odvolán ministr Josef Kudrna a bylo jasné, že rezort čekají velké změny. Na post ministra vnitra byl 8. dubna

47 Ústav pro soudobé dějiny AV ČR (dále jen ÚSD), f. Pozůstalost Jiřího Hoška, Koncepce řízení bezpečnosti, 25. 1. 1968.

48 ABS, f. IMV, sign. 01-3-X, neuspořádáno, Výpis ze zápisu z výroční členské schůze ZO KSČ č. 032, 29. 2. 1968.

jmenován Josef Pavel, který nastoupil s vizí zásadní změny v práci Bezpečnosti, spojené s rozsáhlými organizačními a personálními změnami – zejména v StB. Dosavadní náměstci a další vedoucí funkcionáři mu většinou dali najevo, že s jeho záměry nesouhlasí a mnohdy je sabotovali. Úspěch plánů nového ministra tedy do značné míry závisel na tom, aby se obklopil spolupracovníky, na které se mohl spolehnout. Začal s lidmi, se kterými se znal ještě z doby, kdy sám v bezpečnostních složkách působil a s kterými udržoval styky po propuštění z vězení. Řada z nich v té době pracovala ve studijní skupině.

Týden po nástupu nového ministra vyzval Stanislav Padrůněk Jiřího Hoška, aby připravil návrh na zřízení sekretariátu ministra a jeho personálního obsazení (několik zaměstnanců oddaných bývalému ministrovi Kudrnovi se rozhodlo dobrovolně odejít a byli nahrazeni lidmi, o kterých byl Hošek přesvědčen, že jsou pro tuto práci vhodní). Dne 19. dubna byl potom Jiří Hošek oficiálně jmenován náčelníkem sekretariátu ministra vnitra. Podle jeho vlastního tvrzení o jmenování rozhodlo, že se s Josefem Pavlem znal z dřívějších let a nebyl zatížen deformacemi padesátých let.⁴⁹

Vzhledem k tomu, že jedním z prvních úkolů, které si s novými lidmi ministr vytýčil, bylo i získání důvěry veřejnosti v jeho rezort, přibylo v květnu do sekretariátu nově tiskové oddělení. Ministr Josef Pavel prý požadoval, aby mu sekretariát pomáhal pouze jako ústavnímu činiteli, výslovně si nepřál, aby byl převodním článkem pro výkon bezpečnostní služby. Hlavním Hoškovým úkolem se tak stalo shromažďování a zpracovávání materiálů určených pro vládu. Vedle toho také fakticky vykonával funkci tajemníka ministra (na což byl náležitě hrdý), účastnil se některých jednání se členy vlády, ze kterých pořizoval záznamy (čímž získal vhled do některých problematik, např. do složitých jednání mezi Josefem Pavlem a předsedou vlády Oldřichem Černíkem). Z titulu své funkce mj. také jednal s Helmutem Gänselem ohledně hledání štěchovického pokladu.⁵⁰ Podle pozdějších prohlášení prý byl v té době jasným Pavlovým stoupencem a nikdy neopomněl Pavla chválit a glorifikovat.⁵¹ Většina lidí se shodovala v tom, že také ministr Josef Pavel Hoškovi a Padrůněkovi plně důvěřoval.

Po kádrových změnách v červenci 1968, kdy se Josefu Pavlovi podařilo alespoň částečně naplnit své požadavky na výměnu vedoucích funkcionářů rezortu, se Jiří Hošek ujal také funkce tajemníka kolegia ministra vnitra. Zajišťoval faktickou přípravu schůzí kolegia (připravoval pozvánky, obstarával podkladové materiály apod.), na schůzích kolegia vystupoval i aktivně a zapojoval se do diskuzí.⁵² Jak vzpomínala

49 ABS, f. IMV, sign. 01-1-IV, neuspořádáno, Zápis o výpovědi s J. Hoškem, 15. 10. 1970.

50 ABS, obj. sv. 1084 MV, krycí jméno ÚKRYTY.

51 ABS, f. IMV, sign. 01-3-XIV, neuspořádáno, Poznátky o činnosti SAS MV (Studijního ústavu MV) v letech 1964–1969, 27. 8. 1969.

52 ABS, f. Sekretariát ministra vnitra 1966–1975 (dále jen A2/3), inv. j. 127-150, Zápis z kolegií ministra vnitra z roku 1968.

Lilly Pavlová, byl to Hošek, kdo jí během manželovy ministerské funkce často dlouho v noci volal, že vláda ještě zasedá a „*Pepík přijde asi za hodinu [...]*“⁵³

Hodinu před půlnocí 20. srpna 1968 volal Jiřímu Hoškovi dozorčí důstojník z ministerstva vnitra domů, že vojska Varšavské smlouvy na několika místech překračují československé hranice. Tato zpráva byla zakrátko potvrzena pohraničními odděleními pasové kontroly. Jiří Hošek se pokusil sehnat ministra, kterému se však nemohl dovolat, a tak informoval Oldřicha Černíka, který se v té době ještě účastnil schůze předsednictva ÚV KSČ. Krátce nato se mu podařilo spojit i s Josefem Pavlem. Vedoucí činitelé komunistické strany odmítali zprávě uvěřit a vyzvali Jiřího Hoška, aby přijel za nimi. Krátce jim poreferoval o situaci (jeho hlášení bylo mezitím potvrzeno i z jiných zdrojů) a dozvěděl se o pokusu hrstky promoskevských kolaborantů z řad StB převzít kontrolu nad ministerstvem vnitra. V reakci na to nařídil Hošek zesílit u důležitých budov hlídky VB, jejíž členové byli většinou reformám nakloněni, postavili se proti vpádu a dalo se proto čekat, že neuposlechnou příkazy kolaborantů (jimž navíc služebně nepodléhali). Mezitím do předsednictva dorazil i Hoškův nadřízený Josef Pavel. Hošek se vzápětí vydal do budovy ministerstva vnitra na Letné, kterou už ovšem „převzali“ spiklenci, a tak se vrátil do sídla ÚV KSČ. S Pavlem potom odjel do vlády a cestou již potkávali první sovětské výsadkáře, jedoucí zajistit nejdůležitější cíle v Praze.

Jiří Hošek se na Letnou vrátil zhruba ve čtvrt na osm ráno, kdy už okolí centra ministerstva vnitra střežili sověští výsadkáři.⁵⁴ Náčelník stráže se ho ptal, co má dělat, dostal pokyn řídit se předpisy pro službu a vpustit pouze toho, s kým si přeje někdo ze zaměstnanců hovořit, a kdo předloží platný průkaz. Tedy rozhodně ne okupační vojáky. Budova byla vzápětí uzamčena.

Ze své kanceláře potom volal Josefu Pavlovi, kterému doporučil, aby na Letnou nechodil. V půl deváté přijel první náměstek Stanislav Padrůněk, kterému Jiří Hošek podal stručnou informaci o situaci. Mezi zaměstnanci uvnitř budovy panoval zmatek a napětí, lidé plakali a nadávali zároveň, šířily se různé zvěsti o pučistech. Naštěstí Padrůněk převzal iniciativu a spiklence uvnitř budovy rázně zpacifikoval. K uklidnění situace přispěly i rozhlasové výzvy vedoucích představitelů strany a státu, odsuzující invazi a vyzývající k zachování klidu.

Dopoledne 21. srpna se Padrůněkovi podařilo navázat spojení s Pavlem a předsedou branného a bezpečnostního výboru Národního shromáždění Leopoldem Hofmanem. Jiří Hošek se účastnil většiny jednání, která ten den vedl Stanislav Padrůněk, ať již se zástupci branného a bezpečnostního výboru, či jednání o propuštění Čestmíra Císaře zadržovaného spiklenci, nebo jednání s plk. Jaroslavem Klímou (bývalým náměstkem ministra vnitra a náčelníkem Hlavní správy StB) a náčelníkem Kádrové

53 PAVLOVÁ, Lilly: *Nikdy jsem se nemudila. Můj život s Josefem Pavlem, interbrigadistou, politickým vězněm a ministrem vnitra*. Praha 1996, s. 86.

54 ÚSD, f. Pozůstalost Jiřího Hoška, Zpráva o jeho zadržení sovětskými vojáky pro ministra vnitra Jana Pelnáře, 19. 9. 1968.

a organizační správy MV pplk. Miroslavem Milatou, kteří měli vysvětlit své počínání na podporu sovětských okupantů atd.

Okolo dvacáté hodiny do budovy ministerstva vnitra na Letné přišli sověští důstojníci doprovázení samopalníky (odmítali se legitimovat či sdělit jména) a chtěli jednat jen s Padrůňkem a Hoškem.⁵⁵ Žádali, aby českoslovenští pracovníci budovu ihned opustili, že ji obsadí. Nakonec svolili, aby zůstali Padrůňek, Hošek a velitel objektu plk. Lubomír Kroh. Všichni tři byli podrobeni osobní prohlídce, prohlášení za internované a individuálně izolováni. Hošek byl převeden do kanceláře náměstka Jána Majera, kde byl ponechán pouze stůl, lehátko a židle (rádio a telefon byly vypojené), byly mu zabaveny některé osobní věci (jako kapesní tranzistorové rádio a nůž) a zakázáno přibližovat se na dva metry k oknu a ke dveřím. S každým z izolovaných neustále byli jejich strážci, kteří je doprovázeli i na toaletu. Třikrát denně dostávali jídlo, neměli však žádný kontakt s okolím a netušili, co se děje. Přístup k nim byl povolen jen lékařům za přísného dohledu. Odmítali spolupracovat se sovětskými orgány.

V půl jedné v noci 26. srpna byli Padrůňek a Hošek vzbuzeni a převezeni obrněným transportérem na letiště, odkud odletěli sovětským speciálem AN-24 na vojenské letiště Kottbus v NDR. Odtud je převezl autobus do Drážďan. Později k nim byli připojeni i internovaní zástupce náčelníka Hlavní správy StB plk. Jaroslav Jankrle, zástupce náčelníka Hlavní správy StB a náčelník II. správy plk. Zdeněk Formánek a člen celouťvarového výboru KSČ na Hlavní správě StB mjr. Vladimír Pešek. Každý byl internován v samostatné místnosti a stráženi vojáky, kteří se měnili a nikdy neopakovali, stále svítilo světlo, ve dne v noci. Po několika dnech jim byly povoleny krátké procházky po dvoře. Styk s československými úřady, byť písemný, byl však rázně odmítnut. Po celou dobu probíhaly výslechy, jeden ze sovětských vyšetřovatelů řekl Hoškovi, že jen na něm záleží, zda vůbec a v jakém postavení se vrátí. Podle přesvědčení Jiřího Hoška se Sověti snažili získat informace o ministrovi Josefu Pavlovi a hledali důkazy o velkém spiknutí na ministerstvu vnitra.⁵⁶

Po jedenácti dnech, 6. září 1968, bylo všech pět internovaných shromážděno a převezeno na letiště, odkud odletěli do Prahy. Jiří Hošek neprodleně navštívil v jeho úkrytu Josefa Pavla, který se mezitím vzdal funkce ministra, a informoval ho o vývoji situace.⁵⁷ Tři dny po návratu z NDR přijal Padrůňka a Hoška nový ministr vnitra Jan Pelnář a další členové vedení. Nechal si poreferovat o tom, co prožili a prohlásil, že učiní vše pro odčinění jejich útrap a ujistil je o svých sympatiích a podpoře. Večer je

55 KOUDEKA, František: *Ministerstvo vnitra a bezpečnostní aparát v období pražského jara 1968 (leden–srpen 1968)*. Doplněk-ÚSD AV ČR, Brno 1996 – zde Svědectví Jiřího Hoška, náčelníka sekretariátu ministra Josefa Pavla o situaci v budově ministerstva vnitra v Praze na Letné v prvních dnech okupace a o „internaci“ pracovníků ministerstva a StB sovětskými okupačními orgány, 28. 12. 1968, s. 273–280.

56 ÚSD, f. Pozůstalost Jiřího Hoška, Fakta o událostech a vývoji v ministerstvu vnitra v roce 1968, s. 43.

57 PAVLOVÁ, Lilly: *Nikdy jsem se nenudila*, s. 86.

přijal soukromě, vyzval je k rezignaci a osvětlil jim plán dalšího zařazení. Stanislavu Padrůňkovi nabídl místo zástupce náčelníka Kriminálního ústavu, Jiřímu Hoškovi post vedoucího stížnostního oddělení na Inspekci ministra vnitra. Druhý den oba písemně rezignovali na své funkce, Hošek jedinou stručnou větou: „[...] *Soudruhu ministře, na základě rozhovoru s vámi žádám o odvolání z funkce náčelníka sekretariátu ministra.*“⁵⁸ Pelnář prý jim oběma za dobrovolnou rezignaci velmi děkoval.

Konec kariéry

V polovině října 1968 se Jiří Hošek a Stanislav Padrůněk sešli ještě jednou. Absolvovali spolu pohovor u prvního náměstka Jána Majera. Hoškovi bylo nabídnuto místo učitele jazyků na Střední škole ministerstva vnitra. Odmítl s tím, že nesplňuje předpoklady požadované pro tuto funkci. Místo toho se obrátil se žádostí o pomoc při hledání nového uplatnění na základní organizaci KSČ, jíž byl členem. Útvarové organizace v té době byly většinou stále ještě vedeny příznivci reformem a tak není divu, že členové organizace vypracovali na Hoška kladný kádrový posudek a v reakci na jeho případ konstatovali, že některé metody kádrové práce v Bezpečnosti jsou v rozporu s celkovou linií politiky komunistické strany. Rozhodli se také požádat vedení HV KSČ na ministerstvu, aby pomohlo najít Jiřímu Hoškovi nové zařazení (většina z těchto lidí nakloněných reformám byla později během pokračujících kádrových čistek nucena z ministerstva vnitra odejít).⁵⁹

Náčelník Kádrové a organizační správy pplk. Karel Pazourek poté nabídl Jiřímu Hoškovi místo dokumentaristy na I. správě MV (rozvědka), které přijal. Po třech týdnech mu však na kádrovém oddělení sdělili, že toto umístění nepřichází v úvahu, že si to nepřeje vedení ministerstva. Posléze mu byl nabídnut post staršího referenta v Kriminálním ústavu, se kterým nakonec souhlasil (v Kriminálním ústavu našla útočiště celá řada bývalých protagonistů pražského jara v Bezpečnosti, včetně Stanislava Padrůňka).

K 1. prosinci 1968 tak Jiří Hošek oficiálně nastoupil na nové pracoviště. V Kriminálním ústavu pracoval jako starší referent-specialista (sociolog). Bylo mu jasné (a nejen jemu, ale i celé řadě bývalých aktérů reformem, kteří sledovali vývoj na ministerstvu), že nastává čas účtování s Pavlovými příznivci. Na konci roku 1968 tak vznikl text s názvem Fakta o událostech a vývoji v ministerstvu vnitra v roce 1968.⁶⁰ Z textu

58 ABS, Personální spis J. Hoška, Rezignace na funkci, 10. 9. 1968, s. 168.

59 ABS, f. IMV, sign. 01-3-XII, neuspořádáno, Pplk. RSDr. Jiří Hošek, nar. 9. 8. 1922, náčelník sekretariátu MV – vyhodnocení stávajících jednotlivých poznatků nacházejících se na ZO ČSSR, 13. 7. 1970.

60 Tento text a další dokumenty pocházející z doby, kdy vedl sekretariát IMV, zakopal Jiří Hošek na chatě ve Skalsku u Prahy. Tam je v roce 2002 podle jeho instrukcí nalezl vnuk Pavel Hošek, který je věnoval Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR. Zde jsou tyto materiály uloženy pod poněkud nepřesným názvem Pozůstalost Jiřího Hoška.

vyplývá, že se na jeho koncipování kromě Jiřího Hoška podílel také Stanislav Padrůněk, přestože pod hotovým textem jeho podpis chybí. Text je jakýmsi vysvětlením události roku 1968 na ministerstvu vnitra, je určen pro budoucí historiky a má sloužit k obhájení Pavlových reformních snah. Na počátku studie bylo uvedeno, že kroky Husákova vedení jsou signálem, „[...] ke štvavým kampaním proti těm příslušníkům Sboru, kteří přáli polednové politice a otevřeně se pro ni exponovali. Tito lidé jsou dnes odstraňováni z funkcí a izolováni.“⁶¹ Mezi takové se počítal i Jiří Hošek.

Jeho jméno přirozeně nechybělo v seznamu osob, jejichž činnost v roce 1968 byla prověřována Inspekcí ministra vnitra. Nejprve se její pracovníci snažili dokázat, že

Hoškův přítel a velký vzor Josef Pavel, rok 1968.
Archiv Pavla Hoška

se po srpnu 1968 snažil ničit kompromitující materiály, uložené v trezoru sekretariátu ministra. Svědkové však doložili, že šlo pouze o pomocné materiály, většinou pocházející ještě ze studijního oddělení, a utajované dokumenty se mezi nimi nenacházely. Následovala další obvinění z podílu na kádrových opatřeních, na zpracování úmyslně klamavých dokumentů pro vedení státu, na rozkladu a likvidaci bezpečnostního aparátu, na vyzrazení státního tajemství novinářům apod. Na jaře roku 1969 byl v průběhu reorganizace, doprovázející federalizaci Československa, Kriminalistický

ústav podřízen nově vytvořené Federální kriminální ústředně. Na novém pracovišti již pro Jiřího Hoška nebylo místo. Oficiálně bylo jeho propuštění zdůvodněno tím, že jeho úzce zaměřená specializace (sociologie) již nevyhovuje. Dále se ve zprávě přiznávalo, že jeho činnost ve funkci náčelníka sekretariátu Josefa Pavla je prověřována kontrolní a revizní komisí HV KSČ a Inspekcí ministra vnitra. Výsledek nebyl sice ještě znám, ale dílčí zprávy prý jsou „natolik politicky závažné“ že se toto kádrové opatření „jeví nezbytným.“ Současně bylo přiloženo Hoškovo kádrové hodnocení (poměrně pozitivní), které dodávalo, že se na konci roku 1968 politicky příliš neangažoval, když tak v rámci základní organizace KSČ, a působil až s určitou zdrženlivostí.

61 ÚSD, f. Pozůstalost Jiřího Hoška, Fakta o událostech a vývoji v MV v roce 1968, s. 1.

Dne 17. září 1970 byl Jiří Hošek vyloučen z KSČ a následně 30. září dočasně zproštěn výkonu služby u ministerstva vnitra, převeden do kádrových záloh a současně mu byl snížen plat o padesát procent. Na svou obranu napsal dopis ministru Pelnářovi, ve kterém se hájil tím, že se za celou dobu působení u Bezpečnosti „[...] nedopustil žádného porušení zákonů, ani svých povinností“ a „vždy úzkostlivě dodržoval veškeré zákonné normy a předpisy.“⁶² Nijak mu to nepomohlo, pouze mu byla – vzhledem k početnosti rodiny (ve společné domácnosti s nimi žil i jeho starý otec) povolena pro přivýdělek brigáda mimo bezpečnostní složky. Nastoupil tedy v Hudebním divadle v Karlíně jako vedoucí sekretariátu a odborný poradce ředitele.

Jeho pracovní poměr na ministerstvu vnitra byl ukončen 30. prosince 1970, při odchodu mu byla odňata hodnost podplukovníka. Nebyl sám; Federální kriminální ústřednu byly nuceny opustit přes tři desítky pracovníků (např. Stanislav Padrůněk nebo bývalý náměstek ministra Jaroslav Rybař). Kolegium ministra vnitra při projednávání jejich propuštění konstatovalo, že „[...] jako jedna z důležitých podmínek upevnění morálně-politického stavu se jeví potřeba objektivně zhodnotit situaci v předcházejícím krizovém období, správně postřehnout jeho negativní vlivy působící na myšlení a činnost kolektivu, vyvodit z toho patřičné závěry a přijmout odpovídající opatření.“⁶³

Po nástupu nového vedení divadla byl Jiří Hošek v červnu 1971 propuštěn i z Hudebního divadla v Karlíně. Bránil se žalobou a nakonec vyhrál. Mezitím však již nastoupil jako dělník-seřizovač naftových motorů v Průmstavu, proto možnost návratu do divadla odmítl. Avšak ani na novém pracovišti neunikl pozornosti bývalých kolegů. Ředitel Průmstavu mu prý oznámil, že měl návštěvu z StB, která mu sdělila, že nesmí mít plat vyšší než 1230 Kčs. I jeho žena byla vyloučena z KSČ a musela opustit zaměstnání. Jiří Hošek opakovaně hledal nové zaměstnání, jakmile však na kádrových odděleních zjistili, co je zač, nikde ho nechtěli. Nakonec mu přátelé začátkem roku 1974 pomohli sehnat místo pomocného dělníka v železářství U Rotta na Malé Straně. Zde začal pracovat jako pomocný dělník, později povýšil na zástupce vedoucího a ještě v důchodu zde pracoval jako prodavač.⁶⁴

Jak bylo již naznačeno, ani odchodem z ministerstva vnitra neskončil zájem československých bezpečnostních složek o osobu Jiřího Hoška. Prověřování členů vedení ministerstva „podílejících se na rozkladu bezpečnostního aparátu“ (v roce 1968) Inspekci ministra vnitra se protáhlo až do roku 1972.⁶⁵ Podle závěrečné zprávy Inspekce

62 ABS, f. IMV, sign. 01-3-XII, neuspořádáno, Návrh na propuštění ze služebního poměru příslušníka MV, 4. 9. 1969.

63 ABS, f. Kádrová správa (dále jen A26), inv. j. 26, Zpráva o průběhu plnění závěrů kolegia ministra vnitra ČSSR k upevnění morálně-politického stavu na FKÚ, 4. 1. 1970.

64 Archiv Pavla Hoška, Paměti Jiřího Hoška, s. 17–18.

65 BÁRTA, Milan (ed.): *Inspekce ministra vnitra v letech 1953–1989. Výběr dokumentů*. ÚSTR, Praha 2009 – zde Zpráva o postupu a výsledcích dokumentace činnosti představitelů bývalého vedení ministerstva vnitra Josefa Pavla, Stanislava Padrůňka, Jana Peřiny, Jiřího Hoška a Josefa Vlčka ze dne 7. 2. 1972, s. 248–257.

bylo u Jiřího Hoška zjištěno, že jeho jednání naplňovalo podstatu trestného činu ohrožení státního tajemství z nedbalosti podle § 107 odst. 1 písm. a) trestního zákona. V roce 1968 měl předat materiály obsahující státní tajemství jednomu z novinářů. Tento trestný čin však již byl v té době promlčen a zpráva byla nucena konstatovat, že přestože byl Jiří Hošek „[...] blízkým Pavlovým spolupracovníkem [...], nepodařilo se prokázat jeho účast či pomoc na Pavlově trestné činnosti“. Dodávala však, že další vývoj záleží na vývoji Pavlovy kauzy. Vzhledem k tomu, že v té době již nebyl o politické procesy s bývalým vedením ministerstva vnitra zájem, byla nakonec celá věc v tichosti odložena.

Mezitím, nezávisle na prověřování Inspekce, byl Státní bezpečností dne 15. června 1971 založen na Jiřího Hoška pozorovací svazek s registračním číslem 2140 a krycím názvem JIRKA s odůvodněním: „[...] stál v r. 1968 plně na pravicových pozicích [...] se v plném rozsahu podílel na propouštění příslušníků ze StB a připravoval další akce, které směřovaly k likvidaci zdravých sil v MV [...] zůstal nepřitelem socialistického zřízení, že je ostře zaměřen proti KSČ a Sovětskému svazu [...] nadále udržuje čilé styky s dalšími propuštěnými příslušníky MV [...]“⁶⁶ Jednalo se o hromadnou akci, kdy byly zakládány svazky na bývalé „exponenty pravice v ministerstvu vnitra“.

Pozorovací svazek na Jiřího Hoška byl 15. listopadu 1973 změněn na signální. Nejprve byl veden na II. správě SNB (kontrarozvědka), ze které se v roce 1974 vydělila správa kontrarozvědky pro boj s vnitřním nepřítelem (X. správa SNB). Jiří Hošek byl, jak bylo v té době obvyklé, průběžně sledován a občas vyslýchán, byl mu odposloucháván telefon. Vedle StB byl předvoláván i na obvodní oddělení VB (kde se ho prý ptali na rodné číslo, výši odměn v práci, co bude dělat za dva dny apod.). Jeho odpovědi byly údajně pravdivé, ale vyhýbavé.⁶⁷ Vždy se však konstatovalo, že své názory z let 1968 až 1969 nezměnil. Jiří Hošek věděl, že jde o to, aby si uvědomil, že je neustále pod kontrolou, metody bezpečnostní práce znal.

Tyto akce byly motivovány především snahou zjistit případné kontakty na další propuštěné zaměstnance ministerstva vnitra. Ze svazků vedených na tyto lidi víme, že se v době normalizace stále setkávali nebo udržovali alespoň občasné kontakty. Jiří Hošek se stýkal především se svým starým přítelem Josefem Pavlem a po jeho smrti v roce 1973 s vdovou Lilly Pavlovou, kterou podporoval morálně i finančně (což mu StB přičítala k tíži). Kromě společných známých je spojovalo i to, že Lilly Pavlová byla židovského původu. Jiří Hošek u sebe ke stáru objevoval dědictví po matce a začal se zajímat o své židovské kořeny (podobně udržoval kontakty se svým starým spolupracovníkem a přítelem židovského původu Karlem Černým).⁶⁸ I toto se stalo předmětem

66 ABS, f. Statisticko-evidenční odbor Vnitřní a organizační správy Federálního ministerstva vnitra, arch. č. 808242 MV, Návrh na evidenci Jiřího Hoška jako nepřátelské osoby, 25. 10. 1971.

67 Tamtéž, Záznam z vynuceného pohovoru s Jiřím Hoškem, 12. 6. 1980.

68 Ke svému židovství se Jiří Hošek po většinu života nijak nehlásil, bylo mu to spíše vnuceno okolnostmi a vzdouvajícími se vlnami antisemitismu v komunistickém Československu. Rozhovor autora s Pavlem Hoškem, 27. 6. 2011.

zájmu komunistické Bezpečnosti. Jiří Hošek vzpomínal, jak se ho při výsleších dotazovali na jeho židovský původ.⁶⁹

Jiří Hošek se svým dlouholetým přítelem Karlem Černým-Schwarzem, bývalým pracovníkem ministerstva vnitra, snímek z 90. let.
Archiv Pavla Hoška.

Signální svazek na Jiřího Hoška však byl veden nesystematicky a neefektivně, jak konstatovala zpráva pracovníků správy StB Praha, která ho v únoru 1985 převzala (registrační číslo svazku bylo přitom změněno na 41445, krycí jméno zůstalo JIRKA). Zde bylo rozhodnuto „rozpracování“ Jiřího Hoška aktivizovat, s cílem prověřit jeho styky s dalšími propuštěnými příslušníky ministerstva vnitra, prověřit a zadokumentovat možnou trestnou činnost proti stávajícímu zřízení a posoudit její případný trestní postih.⁷⁰ Plánováno bylo Hoškovo prověření v zaměstnání, zapojení tajných spolupracovníků, nasazení zvláštních technických prostředků PŘESTAVBA (telefonní odposlech), NÁKUP (prověrka korespondence), případně i ANALÝZA (tajná domovní prohlídka). Soused Pavel Špaček (kterého měla StB v plánu získat ke spolupráci pro Hoškovu kontrolu) ho u pohovoru hodnotil jako „[...] velkého lidumila, vzdělaného

69 Archiv Pavla Hoška, Paměti Jiřího Hoška, s. 19.

70 ABS, f. Statisticko-evidenční odbor Vnitřní a organizační správy Federálního ministerstva vnitra, arch. č. 808242 MV, Plán agenturně-operativního rozpracování, sign. sv. č. 41 445, krycí název JIRKA, 10. 4. 1985.

*a slušného člověka, který má ke každému z nájemníků velmi dobrý vztah.*⁷¹ Technické prostředky nakonec nebyly pro velkou vytíženost VI. správy SNB (správa operativní techniky) použity. Naproti tomu IV. správa SNB (správa sledování) souhlasila se sledováním Jiřího Hoška (s krycím názvem JIRKA-A), které se uskutečnilo v říjnu 1985.⁷²

Celé šetření bylo nakonec ukončeno s tím, že nebyly nalezeny žádné konkrétní závadové poznatky. Zakończeno bylo preventivním pohovorem, „[...] aby si uvědomil, že jeho činnost je pod kontrolou pracovníků SNB.“⁷³ Svazek byl 13. dubna 1987 uložen do archivu pod archivním číslem 808242 a dne 6. listopadu 1989, krátce před sametovou revolucí, byla většina materiálů v něm uložených skartována.

Po pádu komunismu se vedly diskuze o tom, zda mají být aktéři pražského jara z řad pracovníků ministerstva vnitra, kteří se podíleli na budování komunistického bezpečnostního aparátu v padesátých letech, rehabilitováni nebo ne. Nakonec byli Jiří Hošek i Stanislav Padrůněk rehabilitováni. Jiřímu Hoškovi byla navrácena hodnost a od února 1990 působil jako konzultant odborné komise ministra vnitra Richarda Sachera, do jejíhož čela byl postaven Stanislav Padrůněk. Tato komise však byla již v polovině dubna 1990 zrušena. Richard Sacher prohlásil, že jednala v rozporu se svým posláním a naznačoval, že se její činnost blížila postupu Bezpečnosti v padesátých letech.⁷⁴ Jiří Hošek tím byl značně znechucen a od práce v ministerstvu vnitra se distancoval.

Zemřel 4. února 2003 v Praze ve věku osmdesáti let.

Závěr

Jiří Hošek nebyl v žádném případě nevinnou obětí komunistického režimu. Sám se aktivně podílel na jeho budování, pevně věřil hláсанým komunistickým idejím, pro které velkou část života upřímně a nezištně pracoval. Nikdy se vědomě nedopustil ničeho, co by považoval za nesprávné a co by bylo v rozporu s platnými právními předpisy. Těžké vystřízlivění v padesátých letech ho vedlo k tomu, že se spolu s dalšími podobně smýšlejícími kolegy pokusili v roce 1968 reformovat komunistickou Bezpečnost. Ze svého snu však byli tvrdě probuzeni sovětskými tanky, pod jejichž pásy padly veškeré naděje na reformy a nastoupila krušná realita normalizačního režimu. Na konci života se pak začal na některé události minulosti dívat značně kriticky. Za své činy se nestyděl a neomlouval své chování. Pokud něčeho litoval, tak prý jen toho, že si měl uvědomit mnohem dříve, že se ve jménu komunismu páchalo mnoho zlého.⁷⁵

71 Tamtéž, Záznam ze zpravodajsko-typovacího pohovoru, 3. 6. 1985.

72 ABS, f. Správa sledování (dále jen SL/MV), sign. SL JIRKA-A (Jiří Hošek, nar. 1922).

73 ABS, f. Statisticko-evidenční odbor Vnitřní a organizační správy Federálního ministerstva vnitra, arch. č. 808242 MV, Návrh na provedení preventivního pohovoru, 7. 10. 1986.

74 Viz http://www.psp.cz/cgi-bin/eng/eknih/1986fs/tisky/t0449_01.htm (stav k 21. 7. 2011).

75 Rozhovor autora s Pavlem Hoškem, 27. 6. 2011.

Jak sám napsal, když rekapituloval svůj život:

„[...] hlavní důsledek každého ústrku, urážky a ponížení bývá všemožná snaha za každou cenu zabránit jejich dalšímu možnému opakování.“⁷⁶

76 Archiv Pavla Hoška, Paměti Jiřího Hoška, s. 19.